

METODICKÉ POSTUPY VĚDECKÉHO PŘEDVÍDÁNÍ PŘI UJASŇOVÁNÍ ÚKOLU

Vojenskoteoretické i vojenskopraktické požadavky na prosazování obsahu Bojového řádu pozemního vojska CSLA [Všeob-R-1] do praxe vojsk vyžadují, aby velitelský sbor cílevědomě zdokonaloval vědecká doporučení k použití určitých a praxí ověřených forem, metod a způsobů organizace boje. Je pochopitelné, že toto doporučení nelze přijímat šablonovitě bez respektování dané situace, ve které má boj pravděpodobně probíhat.

Řády a předpisy nemohou a nedávají vyčerpávající pokyny pro všechny otázky a problémy, které vzniknou v boji. V každém konkrétním případě musí velitel divize využívat obsahu požadavku a ustanovení řádů ve vztahu ke vzniklé situaci a volit přitom odpovídající metody vědeckého předvídání. Uplatnění tohoto postupu v metodice práce bude mít vždy charakter pravděpodobnosti. Je to podmíněno tím, že:

— divize se v boji velmi často střetává s celou řadou nahodilostí, které mohou rozhodnout (kdykoli a nenadále) o jeho výsledku,

— stejně jako velitel a štáb divize, i nepřítel vyvine maximální úsilí o utajení skutečných sil, prostředků, záměrů a cílů,

— divize v boji nebudou zpravidla mít úplné informace o situaci a nebude možné získat věrohodné, úplné a přesné zprávy o pravděpodobném zámyslu nepřítele.

Příprava rozhodnutí, jeho přijetí a upřesnění bude proto charakterizováno vždy jistou mírou neurčitosti. Úloha velitele a štábu divize ve vojenské praxi bude směřovat ke snížení této neurčitosti na minimum. Může tomu napomoci odpovědný přístup velitele a štábu divize k polnímu automatizovanému systému velení vojskům, který vytváří nové kvalitativní podmínky pro zefektivnění procesů organizace boje. Nové podmínky vyžadují, aby velitel a štáb divize věnovali zvýšenou pozornost především metodickým postupům předvídání při ujasňování úkolu a přípravě útočného boje i upřeshňování přijatého rozhodnutí.

Předvídání velitele divize probíhá nepřetržitě při přípravě boje i upřeshňování přijatého rozhodnutí. Ve své podstatě vy-

chází z metodických postupů, které mají zásadní význam pro práci velitele i štábu divize.

Metodické postupy předvídání velitele divize zahrnují opatření, ve kterých je přihlíženo k vytvoření základních podmínek pro aplikaci principů a metod vědeckého předvídání. Jsou zejména zaměřeny na ujasnění úkolu, hodnocení situace a přijetí rozhodnutí. Stavíme je zpravidla před vlastním procesem přípravy boje. Prostorově a časově vymezují rozsah předvídání. Vyžadují teoretickou i praktickou přípravu a ovlivňují organizaci a metodiku práce velitele i štábu divize v poli.

Metodické postupy jsou mezi sebou spojeny metodikou práce a realizují je velitelé i štáby divize od obdržení úkolu až po jeho splnění. Tato činnost vyžaduje specifické metodické postupy a osobité metody práce velitele divize. Podobně je tomu i u příslušníků vševojskového štábu, zástupců velitele, náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb, kteří ovlivňují obsahovou stránku rozhodnutí. **Všechny metodické postupy v jednotlivých procesech velení jsou hranicemi, v jejichž mezích velitel divize předvídá.** V souladu s nimi dochází k uplatňování dvou skupin metod. Prvá je zaměřena na posloupnost a etapy plnění úkolů, druhá je těsně spjata s poznávací činností velitele divize, tj. s předvídáním. Zahrnuje metody, které:

- zabezpečují sběr, zobecnění a analýzy informací, jejich srovnání, roztřídění, klasifikaci, rozdělení podle druhů a termínů získání,

- umožňují kvalitní ujasnění úkolu, hodnocení situace a zpracování nebo upřesnění rozhodnutí velitele,

- vedou k formulování nebo zadání úkolů a zpracování bojových dokumentů,

- řeší přípravu i samotnou organizaci součinnosti a všestranného zabezpečení boje.

Metody předvídání jsou rozpracovávány v konkrétních podmínkách a metodických postupech při poznávací činnosti velitele divize. Do značné míry je limitují umění, a úroveň připravenosti, bojové a vojenské zkušenosti tohoto funkcionáře. Nejsou neměnné a nejsou dány jednou provždy, ale dialekticky se mění v souladu se změnami dané situace a požadavky na velení vojskům. Rozhodujícím způsobem vedou k předurčování průběhu událostí a v souhrnu vytvářejí myšlenkový model plánovaného průběhu boje.

Hlavními **požadavky** předvídání mohou být: vědeckost, kvalita, pružnost, operativ-

nost, přesnost, cílevědomost a nepřetržitost.

Principy předvídání vycházejí ze zákonů boje a jsou využívány velitelem i štábem divize v závislosti na konkrétních podmínkách bojové situace. Uvádějí nejúčelnější činnost velitele a štábu, stanoví co a jak udělat, aby byly splněny požadavky na velení. Jejich tvůrčí uplatnění v boji vytváří podklady pro úspěšné splnění úkolů divize. Nejsou totožné s požadavky na velení. Zpravidla budou uplatňovány: princip dostatečného výhledu, časové a prostorové orientace, vědeckosti, aktivity, variantnosti, upřesňování přijaté předpovědi, systematickosti v předpovědi a princip efektivnosti.

Nejširší využití vědeckého předvídání v procesech přípravy a vedení boje může mít metoda analyticko syntetická, pozorování, induktivně deduktivní, analogie, kauzální, modelování, abstrakce, delfská, mapování souvislostí, extrapolace, scénáře a matematicko statistická metoda. Souběžně s nimi mohou být využívány hypotéza a intuice.

V literatuře, ve velitelské přípravě a při vyučování je ujasnění úkolu, hodnocení situace, přijetí a upřesňování rozhodnutí zkoumáno zvlášť. Ve skutečných bojových podmínkách všechny tyto procesy však budou probíhat prakticky ve stejné době, a v tom především se zvyšují nároky na poznávací činnost velitele v boji. Proto i metodické postupy musí umožnit, aby uvažované procesy probíhaly komplexně a opakovaně. Pomocí nich je nutné dosáhnout vzájemného propojení všech prvků taktické situace a jejich souhrnného zvažování z hlediska vlivů na plnění bojových úkolů.

V obsahu metodických postupů jsou respektovány požadavky na předvídání z hlediska cílevědomé činnosti velitele a štábu divize. Proto úzce zasahují do všech činností, které jsou plněny podle metodiky práce. Postupy tak vytvářejí základní podmínky a předpoklady pro aplikaci principů a metod vědeckého předvídání do duševní práce velitele a příslušníků štábu při přípravě nebo upřesňování přijatého rozhodnutí. **Za základní metodické postupy lze považovat ty, které vyžadují ujasnění úkolu.** Na jejich základě se tvoří předpovědi, jež mají zásadní a rozhodující význam i ve všech následujících procesech velení. Je to dáno tím, že jsou širší, využívají i normy pro předvídání, které jsou vyvozeny z podmínek a charakteru soudobého boje. Správné uplatňování těchto norm může vést k efektivnímu a soustředě-

němu řešení jednotlivých problémů při sestavování reálných předpovědí a zpracovávání odůvodněných rozhodnutí.

Správné stanovení metodických postupů

pro práci velitele divize záleží na jeho schopnostech a nadání, dovednostech, praxi, připravenosti a výchozích podkladech — viz **tabulku 1**.

Tabulka 1

Informace o bojové situaci	Výchozí podklady pro uplatnění metodických postupů	Reálnost časového rozpočtu a stav upřesnění metodiky práce
Bojový úkol, který je třeba řešit v plánovaném boji		Znalosti zákonitostí a principů organizace i vedení soudobého boje
Bojová situace před a v průběhu boje		Znalosti požadavků, principů a metod vědeckého předvídání
Bojové možnosti vlastních sil a sil nepřítele		Dovedné využívání prostředků automatizace velení vojskům
Zkušenosti a intuice velitele		

Tyto postupy budou většinou závislé na tom, kde a jakým způsobem obdrží velitel bojový úkol (bude-li vydáván na velitelském stanovišti armády nebo divize, doručen na VS divize písemně nebo prostředky PASUV).

Ujasnění úkolu zabezpečují především metodické postupy, které umožňují účelné uplatňování principů a metod velení vojskům, metod vědeckého předvídání v činnostech velitele i štábu divize. V konkrétní situaci bude mít **zvláštní význam** grafické zakreslení informací do mapy (napomáhá bezprostřední chápání různých spojení, souvislostí a vztahů, které vznikají v boji). Reálnost závěrů i předpovědí se projeví ve všestranném a hlubokém posouzení situace, všech údajů, jež vyplývají z úkolu v jejich vzájemných vztazích a dialektické jednotě. Z hlediska uplatňovaných metod budou zaměřeny především na pochopení zámyslu nadřízeného a analyzování obsahu bojového úkolu. Musí se postupně **rozšiřovat a naplňovat** pomocí principů a metod o údaje, které vyúsťují k **pochopení místa a úlohy divize v útočné (obraně) operaci vševojskové armády**.

Průběh ujasnění úkolu bude přibližně stejný při všech možných způsobech a v podstatě umožňuje jeho pochopení a přijetí základních opatření k velení vojskům — viz **obr.**

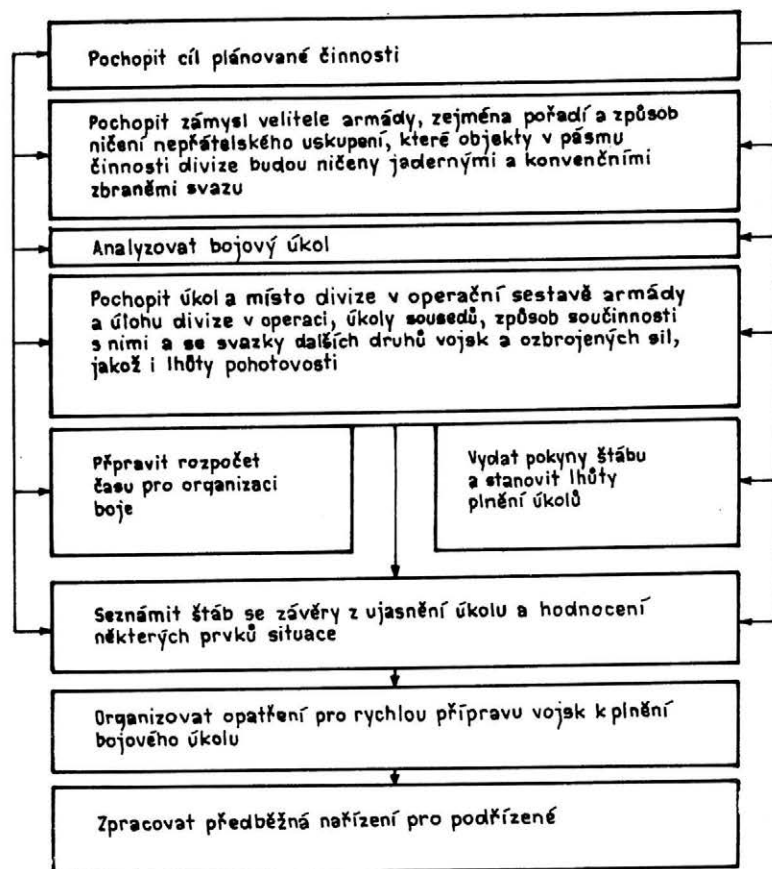
Ze zámyslu velitele armády si velitel divize zpravidla ujasní uskupení nepřítelů a způsoby jeho ničení vojsky armády na směru hlavního a druhého úderu, směr hlavního a druhého úderu armády, úseky průlomu, operační sestavu, charakter ma-

névru, objekty ničení jadernými a konvenčními zbraněmi a ostatními prostředky armády v pásmu divize.

Na základě ujasnění zámyslu nadřízeného přistoupí velitel divize obvykle k **ujasnění bojového úkolu**, ve kterém řeší obsah bojového úkolu divize, její místo v operační sestavě armády, hloubku úkolu a lhůtu plnění bližšího, následujícího a dalšího úkolu, šířky útočného pásma a úseku průlomu, posílení divize, přidělení raket s jadernou a speciální náplní a vzletů letectva, dobu pohotovosti k útoku, úlohu divize při plnění úkolu armády, úkoly sousedů.

Metodický postup vzájemné konfrontace jednotlivých problémů z ujasnění bojového úkolu se zámyslem velitele armády umožňuje **přijetí závěrů a předpovědí**, které svým zaměřením i obsahem představují tvořivou myšlenkovou činnost velitele, jež logicky, uspořádaně a cílevědomě přistupuje k přijetí odůvodněného rozhodnutí, k získání názoru o pravděpodobném průběhu útočného boje, v konkrétním čase i prostoru a objasňují místo i úlohu divize v rámci úkolu armády. Výsledkem jsou závěry a předpovědi — viz **tabulku 2** — ve kterých dochází k důslednému uplatňování principů předvídání.

Pečlivé posouzení, všestranné a důsledné organizační a věcné zpracování závěrů i předpovědí v dalším procesu přípravy rozhodnutí má mimořádný význam. Dosavadní výsledky z ujasnění úkolu musí proto zabezpečit ve formulovaných závěrech a předpovědích maximální stupeň přesnosti, potřebnou stabilitu, postačující

Obr.

Tabulka 2

1. Postupné ničení nepřítele v souladu se zámyslem velitele armády do celé hloubky úkolu divize	Závěry a předpovědi z ujasnění úkolu	4. Učlenění bojové sestavy divize
2. Směr hlavního úderu divize a úsek průlomu		5. Charakter manévru hlavních sil, použití druhého sledu (vševojskové zálohy)
3. Objekty nepřítele, na které použít jaderné a ostatní prostředky ničení divize		6. Průměrné tempo útoku při plnění bližšího, následujícího a dalšího úkolu

hloubku, časový předstih, rozsah, objektivnost, komplexnost, použitelnost všech závěrů a předpovědí v dalším procesu přípravy rozhodnutí.

Výsledky práce velitele i štábu divize vyžadují, aby každý závěr a předpověď měly účinný vliv na tvorbu zámyslu boje při hodnocení situace a mohly být při změně jednotlivých prvků opraveny, aniž by došlo k jejich úplnému vyloučení z procesu. Průběžné uplatňování těchto metodických postupů může mít účinný vliv na celou další přípravu rozhodnutí. **Závěry a předpovědi** z ujasnění úkolu budou optimální především tehdy, dojde-li k jejich jednoznačnému stanovování z hlediska požadavků na velení i předvídání při respektování podmínek a charakteru soudobého boje:

1. **Postupné ničení nepřítele** v souladu se zámyslem velitele armády do celé hloubky úkolu divize. K tomu, aby velitel divize mohl stanovit zámysl na jeden den boje v závislosti na směru útoku divize v dalším dnu a podle zámyslu velitele armády, musí si ujasnit a pochopit:

— zámysl velitele armády v rámci celé operační sestavy — do hloubky bližšího úkolu armády, tj. 120—150 km, což je hloubka armádního sboru prvního sledu operační sestavy nepřítele,

— postup ničení nepřítele ve směru útoku divize — do hloubky 40—60 km, s výhledem na další den (40—60 km), což představuje celkem 80—120 km,

— vliv činnosti sousedů na plnění úkolu divize — do stejné hloubky (80—120 km) a šířky asi 20 km na obě strany od útočného pásma divize,

— způsob ničení hlavního uskupení nepřítele a jeho prostředků jaderného napadení velitelem armády — do hloubky 80 až 120 km, případně nařízenou účast v prvním jaderném úderu nebo skupinovém jaderném úderu.

2. **Směr hlavního úderu divize** (úsek průlomu bez jaderných zbraní) je stanoven nadřazeným. Velitel divize by měl ujasnit směr hlavního úderu armády a divize, vztah mezi oběma hlavními údery (popř. určit směr druhého úderu) a z těchto údajů vyvodit, zda je divize na směru hlavního úderu armády a nařídít, je-li to zapotřebí, i druhý směr úderu divize.

3. **Objekty nepřítele, na které použít jaderné zbraně a ostatní prostředky ničení divize.** Závěry k tomu musí být v souladu s obsahem úkolu postupného ničení nepří-

tele a měly by vyřešit jak a na které objekty použít jaderné zbraně divize, vyčleněné úsilí letectva a palby dělostřelectva k ničení hlavního uskupení nepřítele. (Složitost spočívá v určení souřadnic cílů, ve zvýšení potřeby na dokonalou organizaci průzkumu.)

4. **Učlenění bojové sestavy divize** je výsledkem předcházejících úvah a vychází z uskupení nepřítele a postupu při jeho ničení, hloubky úkolů a stanovení lhůt jejich splnění, předvídání nejen počáteční bojové sestavy, ale také její změny v průběhu útoku, na kterou působí postupné ničení nepřítele, možnosti manévru silami a prostředky, zasazování druhého sledu a jeho vytváření (vševojskové zálohy), vysílání předem stanoveného odřadu a použití taktického vzdušného výsadku.

5. **Charakter manévru hlavních sil** je odvozen z předložených závěrů i předpovědí a musí být tvořen souběžně s vytvářením bojové sestavy divize. Vyžaduje stanovení reálných bojových úkolů plukům prvního sledu, které vyplývají z objektivního srovnání bojových možností obou stran (poměru sil a hustot v útočném pásmu každého pluku prvního sledu), předvídání doby a prostoru zasazení druhého sledu podle postupu ničení nepřítele a hloubky stanovených bojových úkolů, předvídání doby a směru vyslání předem stanoveného odřadu, použití taktických vzdušných výsadků, operace taktických propočtů a reálných kalkulací (poměru sil a hustoty, přesunů, doby vyslání předem stanoveného odřadu a vysazení taktického vzdušného výsadku, grafikonů násilného přechodu vodních překážek, vytváření druhých sledů — vševojskové zálohy v průběhu útočného boje, odražení nepřátelských protiztečí apod.).

6. **Průměrné tempo útoku** při plnění bližšího, následujícího a dalšího úkolu určujeme jako podíl stanovené doby k plnění každého bojového úkolu podle vzdálenosti k němu (je stanoveno velitelem armády, který je získává vlastními propočty). Velitel divize nařízené tempo útoku využije jako směrné číslo (ukazatel) průměrné rychlosti a stanoví hloubku a dobu plnění bližšího a následujícího úkolu plukům prvního sledu, prostor a dobu zasazení druhého sledu, hloubku a dobu splnění jeho bližšího úkolu. Vychází z něj, neboť představuje závaznou dobu, která vyžaduje předvídání způsobu prolamování obranných postavění a jeho vliv na změny tempa útoku při působení možností vlastních sil a prostředků a trvalého odporu nepřítele a sladit jej se středním tempem útoku, které

stanovil velitel armády. Dále je možné, aby předvídal a uskutečňoval opatření k dosažení stanoveného tempa i pro předsunutý odřad apod.

Ke správnému pochopení **úlohy divize** při plnění úkolu velitele armády je třeba hluboce prostudovat obsah jednotlivých úkolů. Plně si ujasnit jakého nepřítele, v kterých prostorech a v jakém pořadí zničit.

Pochopit jaké čáry a do které doby je nutné je ovládnout, místo divize, tj. ve kterém sledu (vševojskové záloze) a na jakém směru (hlavním nebo druhém) divize útočí. Vycházet z obsahu úkolu a místa k pochopení podmínek, které divize vytvoří pro další činnost hlavních sil armády. Tím postihnout její podíl na ničení uskupení sil a prostředků nepřítele.

Komplexní pochopení zámyslu velitele armády a úkolů vševojskové divize v rámci armády umožňuje učinit si představu o jeho vlivu na ničení nepřítele, použití sil a prostředků při plnění stanoveného úkolu a vyvodit správné závěry i předpovědi k přijetí odůvodněného rozhodnutí. Předvídání velitele vševojskové divize bude i s využitím prostředků automatizace velení vyžadovat nové přístupy ke zpracovávání bojových dokumentů a k procesu organizace boje.